

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН

Луценко Людмила Василівна

*заступник начальника управління – начальник відділу координації
активних заходів та міжвідомчої взаємодії управління
заходів реагування,*

*Департамент запобігання фінансовим операціям, пов'язаним
з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом ДПС України
м. Київ, Україна*

Досвід країн із розвинутою економікою демонструє, що підвищення ефективності впровадження політики детінізації доходів громадян приносить переваги всім аспектам національного розвитку.

Реалізація такої політики повинна включати не лише виявлення випадків приховування доходів, а й заходи, що спрямовані на формування високого рівня податкової культури серед населення, зменшення корупційної складової у діяльності державних органів, які безпосередньо залучені до процесів детінізації (податкові служби, адміністративні структури, органи фінансового контролю тощо).

У цьому контексті важливою умовою є усвідомлення цілей і завдань економічного реформування, зокрема в частині фіскальної політики. Розуміння громадянами значення податкових надходжень як головного джерела формування бюджету, а також причин і наслідків зміни рівня податкового навантаження виступає вагомим чинником у протидії ухиленню від сплати податків [1]. Такі заходи водночас дозволяють суб'єктам господарювання формувати стратегічні й тактичні орієнтири у своїй діяльності.

Нерідко при формуванні державної політики з детінізації ігнорується те, що велика частина незаконної економічної активності здійснюється за підтримки або за сприяння посадових осіб державних чи місцевих структур. Тому одним із ключових елементів ефективного функціонування економіки має стати зменшення рівня корупції в органах влади, забезпечення відкритості та прозорості їх роботи, а також гармонізація нормативно-правової бази.

Крім того, доступ громадян до об'єктивної інформації про діяльність державних установ сприяє зростанню зацікавленості у питаннях

ефективності урядової політики та створює передумови для активного громадського контролю [2].

Запровадження орієнтації на результати в роботі органів виконавчої влади є надзвичайно важливим для формування ефективної політики у сфері детінізації економіки. На практиці часто спостерігається розрив між задекларованими у нормативно-правових актах цілями та фактичними кроками державних інституцій [3]. Світовий досвід свідчить, що така неузгодженість між стратегією та її реалізацією може істотно знижувати ефективність політики та гальмувати досягнення поставлених завдань.

Як вказується у спеціальній літературі, державна політика здебільшого є формулюванням наміру змінити суспільну поведінку, тоді як інструменти виступають засобами реалізації цього наміру на практиці. Виходячи з цього підходу, можна стверджувати, що результативність антикризових заходів та політики детінізації має оцінюватися, зокрема, на етапі формулювання цілей, встановлення ключових індикаторів, а також визначення часових рамок реалізації. Надалі досягнення цих орієнтирів забезпечується за допомогою належного управління, яке передбачає прийняття рішень як на рівні організацій, так і окремих суб'єктів щодо дотримання прийнятих стратегій. Оцінювання відповідності обраних інструментів політики визначеним цілям є одним із найважливіших аспектів визначення її ефективності [4].

Запровадження колаборативного підходу до публічного адміністрування із залученням громадськості, бізнесу, експертного середовища та інших зацікавлених сторін дозволяє, з одного боку, підвищити рівень розуміння суспільством сутності прийнятих рішень у сфері детінізації, а з іншого забезпечити баланс інтересів між державою і громадянами в процесі формування стратегічних пріоритетів.

Це актуалізує потребу у виокремленні ключових аспектів реалізації державної стратегії щодо детінізації доходів громадян. Основою такої стратегії мають стати соціально-інституційні зміни та трансформація ціннісних орієнтирів громадян [5]. Застосування ефективних мотиваційних механізмів має стати рушієм для формування довгострокової податкової дисципліни, орієнтованої не лише на виконання зобов'язань, а й на усвідомлення їх значущості для соціального розвитку. У свою чергу, це сприятиме покращенню міжнародного іміджу України як правової та відповідальної держави.

Варто вказати у цьому контексті, що ефективність діяльності органів публічної влади визначається як ступінь досягнення поставлених цілей з мінімальними затратами ресурсів, зокрема у боротьбі з тіньовою

економікою, нелегальним доходом, що не відображається у офіційній статистиці та не оподатковується.

Ключові аспекти ефективності у цій сфері включають: 1) результативність, насамперед, органи влади мають демонструвати реальне зниження масштабів тіньової економіки. Це можна вимірювати через показники надходжень до бюджету, рівень офіційної зайнятості, зменшення випадків незадекларованої праці. Крім того важливо, щоб державні органи не лише виявляли порушення, але й ефективно впливали на їх усунення; 2) прозорість і підзвітність, оскільки ефективність тісно пов'язана з тим, наскільки публічна влада є відкритою для контролю з боку суспільства. Громадяни мають бачити конкретні результати роботи органів, розуміти їхні процедури і мати можливість впливати на них через механізми зворотного зв'язку. Відсутність корупції і прозорість процедур сприяють підвищенню довіри до влади та стимулюють легалізацію доходів; 3) інституційна спроможність – важливо, щоб органи влади мали чітко розподілені повноваження і належні ресурси (кадрові, фінансові, технічні). Інституції повинні володіти сучасними аналітичними інструментами, цифровими платформами та методиками виявлення тіньових схем; 4) координація та міжвідомча взаємодія, оскільки ефективність зростає, якщо між різними структурами (податковою службою, правоохоронними органами, органами соцзахисту, місцевою владою) налагоджена тісна співпраця і обмін інформацією, що дозволяє швидко реагувати на порушення, мінімізувати подвійний облік і ухилення від сплати податків; 5) оптимальна правова база, тому що для успішної детінізації потрібна сучасна, чітка і послідовно застосовувана нормативно-правова база, яка передбачає не лише штрафи, але й стимули для легалізації. Законодавство має враховувати реальні умови діяльності бізнесу та населення, щоб не створювати надмірних бюрократичних перепон; 6) залучення громадянського суспільства і бізнесу, оскільки ефективність органів влади зростає, якщо громадськість активно залучена до контролю і моніторингу процесів детінізації. Підвищення обізнаності населення про негативні наслідки тіньової економіки стимулює громадян до дотримання законів; 7) безперервне вдосконалення – для підтримки ефективності необхідно впроваджувати сучасні технології, постійно навчати персонал, аналізувати помилки і успішні практики. Важливою є системна оцінка результатів і гнучкість у адаптації до нових викликів.

Таким чином можна вказати, що ефективність діяльності органів публічної влади у детінізації доходів громадян – це комплексна характеристика, що охоплює не лише досягнення конкретних економічних показників, а й забезпечення прозорості, правового

захисту, координації між органами та активної участі громадян. Саме синергія цих чинників забезпечує стійкі результати в боротьбі з тіньовою економікою.

Література:

1. Тютюник І. В. Детінізація національної економіки на основі управління податковими розривами URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324255471.pdf>
2. Mees H., Crabbé A., Driessen P. P. J. Conditions for citizen co-production in a resilient, efficient and legitimate flood risk governance arrangement. A tentative framework. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 2017. № 19 (6). P. 827–842.
3. Тацій В. Правові засоби детінізації економіки. *Вісник НАН України*. 2001. № 4. С. 34.
4. McManus J., Warren N. The Case for Measuring Tax Gap. *Journal of Tax Research*. 2006. URL: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/eJTR/2006/3.html>.
5. Medina L., Schneider F. Shadow Economies Around the World: What Did We Learn Over the Last 20 Years? *IMF Working Paper*. International Monetary Fund. 2018. 76 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-123>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Смірнов Антон Сергійович,
*кандидат медичних наук, доцент,
докторант,
Дніпровський державний
університет внутрішніх справ
ORCID ID: 0009-0006-5599-0939
м. Дніпро, Україна*

На сьогоднішнє вагомим місцем в наукових дискусіях займає питання відмінності та співвідношення кримінологічної характеристики та інших характеристик. Зокрема, кримінально-правовою, криміналістичною, кримінально процесуальною, оперативно-розшуковою